

Digital Literacy

โดย นางสาวเจนจิรา ชันเปี้ย
นักวิชาการแผนกถ่ายภาพปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์
๒. เพื่อเข้าใจสื่อดิจิทัลชนิดต่าง ๆ รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้งานในปัจจุบันได้

เนื้อหา

Digital Literacy หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ เข้าถึง และใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมไปถึงการใช้งานเครื่องมือทางด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ไอแพด โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมและแพลตฟอร์มออนไลน์ เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่าง Cloud computing ในการทำงาน จัดเป็นทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็นต่อการนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถงานดิจิทัลในด้านอื่น ๆ เป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่น

๙ องค์ประกอบความเข้าใจดิจิทัล (Digital Literacy)

๑. **สิทธิความรับผิดชอบ** ซึ่งประกอบด้วย สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญไทย ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพของพลเมืองดิจิทัล การเข้าใจความรับผิดชอบในโลกออนไลน์ ลักษณะแนวโน้มการใช้สื่อสังคม (Social Media) ในปัจจุบัน ปัญหาและผลกระทบจากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร ผลการวิเคราะห์การประยุกต์สิทธิและความรับผิดชอบที่ใช้กับชีวิตประจำวัน

๒. **การเข้าถึงสื่อดิจิทัล** การเข้าถึงสื่อดิจิทัล คือ ความสามารถในการค้นหาข้อมูล และสารสนเทศด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยี สามารถใช้เครื่องมือเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตได้ ใช้ Search Engine ในการค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และรู้จักช่องทางการเข้าถึงสื่อดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต

๓. **การสื่อสารยุคดิจิทัล** หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทักษะในการวิเคราะห์ผู้รับสารและส่งสาร ให้มีความเหมาะสมกับระดับของการสื่อสารของแต่ละบุคคล ผ่านช่องทางในการสื่อสารต่าง ๆ ในที่นี้คือ สื่อดิจิทัล ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสาร เช่น ข้อความ ภาพ เสียง เป็นต้น เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจสาร ตามจุดประสงค์ของผู้ส่งสารตั้งใจ

๔. **ความปลอดภัยยุคดิจิทัล** การใช้อุปกรณ์ดิจิทัลอย่างปลอดภัย รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล การเข้าใจความรู้พื้นฐานทั่วไปของความปลอดภัยบนโลกอินเทอร์เน็ต โดยจะมีอันตรายที่มาจากผู้ไม่ประสงค์ดีในโลกอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อการหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม และรับมือกับภัยอันตรายในโลกดิจิทัล

๕. ความเข้าใจสื่อดิจิทัล การประเมินข้อเท็จจริงของสื่อดิจิทัล และการสร้างสรรค์ การเข้าใจสื่อและสารสนเทศเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลักการของการเข้าใจสื่อ (Media Literacy) และการเข้าใจสารสนเทศ (Information Literacy) จากสื่อเดิม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อใหม่ เช่น สื่อดิจิทัล อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือและสื่อ Social Network ต่าง ๆ เป็นกระบวนการเรียนรู้ การเลือกเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากสื่อ และสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมากที่สุด

๖. มารยาทในสังคมดิจิทัล เป็นหลักปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับ ในระดับสากลของการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีแนวปฏิบัติในสังคมดิจิทัลดังนี้

๑) มารยาทในสังคมดิจิทัล สิ่งที่ควรกระทำในการสื่อสารบนโลกอินเทอร์เน็ต ไม่ควรใช้คำหยาบ คำย่อ คำที่มีความหมายคลุมเครือไม่ชัดเจน คำนี้ถึงความเหมาะสมกับบุคคลที่สนทนาด้วย

๒) การกลั่นแกล้ง คือ พฤติกรรมที่เป็นการข่มขู่ เสียดสี ก่อความ เพื่อเจตนาทำให้ผู้อื่นอับอายเสียหาย โดยไม่มีการคิดไตร่ตรอง

๓) การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของ ตั้งแต่เกิดจนตาย รวมถึง ชื่อ ความ ภาพ เสียง สัญลักษณ์ ซึ่งจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

๗. สุขภาพยุคดิจิทัล ปัญหาสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต จากการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อดิจิทัล ส่งผลให้เกิดโรคขึ้น เช่น โรค Office Syndrome เป็นโรคที่เกิดจากการทำงาน สภาพแวดล้อมในที่ทำงานไม่เหมาะสมนั่งทำงานตลอดเวลา ไม่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้เกิดอาการกล้ามเนื้ออักเสบและปวดเมื่อยตามอวัยวะต่าง ๆ โรคโนโมโฟเบีย (nomophobia) คือ การเสพติดโทรศัพท์มือถือมากเกินไป กังวลใจและวิตกกังวลกับการไม่มีโทรศัพท์ที่ใช้ และรู้สึกว้าโทรศัพท์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพกาย รวมไปถึงสุขภาพจิต และความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ การลดการใช้โทรศัพท์มือถือลงจะช่วยลดความกังวลในด้านนี้ได้

๘. ดิจิทัลคอมเมอร์ซ - ความรู้พื้นฐานทั่วไปของดิจิทัลคอมเมอร์ซ จะช่วยให้สามารถซื้อขายสินค้าในดิจิทัลคอมเมอร์ซได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ผู้บริโภคควรศึกษาข้อมูลของสินค้า โดยวิธีการง่าย ๆ เช่น การตรวจสอบเว็บไซต์ของร้าน เลือกร้านค้าที่มีเสียงตอบรับดี ซื้อสินค้าเว็บไซต์ที่เปิดมานาน ลักษณะการตอบคำถามของผู้ขาย ดูเงื่อนไขการรับประกันของสินค้า ไม่ซื้อสินค้าที่ผิดกฎหมาย และควรเลือกซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายแสดงความน่าเชื่อถือ (Trustmark)

๙. กฎหมายดิจิทัล กฎหมายขั้นพื้นฐานที่ประชาชนต้องรู้เกี่ยวกับดิจิทัล ประกอบด้วย

๑) พระราชบัญญัติปี พ.ศ.๒๕๓๗, ๒๕๔๘, ๒๕๖๑ ซึ่งลิขสิทธิ์คือสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือลิขสิทธิ์เป็นผลงานที่เกิดจากการใช้สติปัญญา ความรู้ความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์งานให้เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง

๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ปี พ.ศ.๒๕๕๐, ๒๕๖๐ เป็นการป้องกันผู้กระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใด ๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูลแก้ไขหรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ หรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร

๓) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นการป้องกันหรือรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างทันท่วงที สมควรกำหนดลักษณะของภารกิจหรือบริการที่มีความสำคัญเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศทั้งหน่วยงานของรัฐและ หน่วยงานเอกชน ที่จะต้องมีการป้องกันรับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์

๔) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นกฎหมายที่ถูกสร้างมาเพื่อป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของทุกคน รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลและนำไปใช้โดยไม่ได้แจ้งให้ทราบ และไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเสียก่อน

การนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

สามารถป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล ความปลอดภัยบนโลกอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่อาจจะส่งผลเสียกับการปฏิบัติงานได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

- **ต่อตนเอง** ได้ตระหนักรู้ถึงข้อควรระวังในการเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ต้องเลือกซื้อสินค้าจากร้านที่มีความน่าเชื่อถือ และสินค้าที่มีเครื่องหมายแสดงความน่าเชื่อถือ (Trustmark)
- **ต่อองค์กร** นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรในการจัดทำข้อมูลสำมะโนที่ดินเพื่อการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเผยแพร่
- **ต่อสาธารณะ** นำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวคิดในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ เช่น การทำ infographic แนะนำเอกสารที่ใช้ในการตรวจสอบความลาดชันผ่านช่องทางดิจิทัล

แหล่งที่มา

หลักสูตร : Digital Literacy

บรรยายโดย : ผศ.ดร.สุภาภรณ์ เกียรติสิน หัวหน้ากลุ่มสาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สถาบัน/หน่วยงาน/ระบบ : สำนักงาน ก.พ.

รูปแบบหลักสูตร : e-learning

ช่วงเวลาการฝึกอบรม : กันยายน ๒๕๖๗